

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/67/99

CZY W POLSCE ŻYJE SIĘ BEZPIECZNIE?

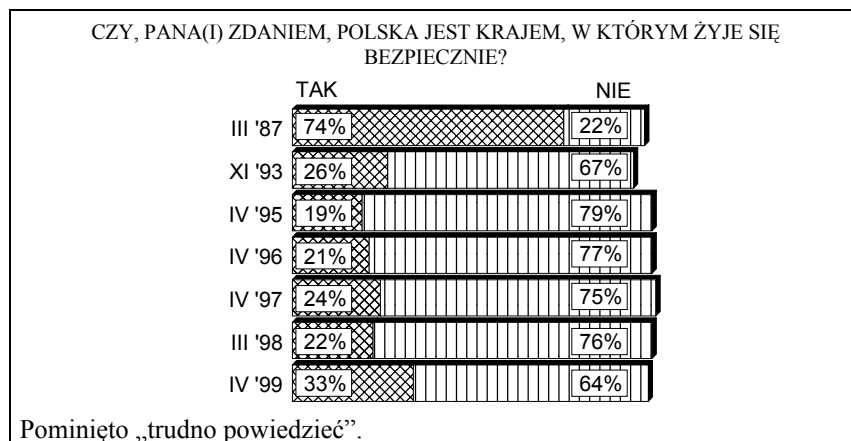
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '99

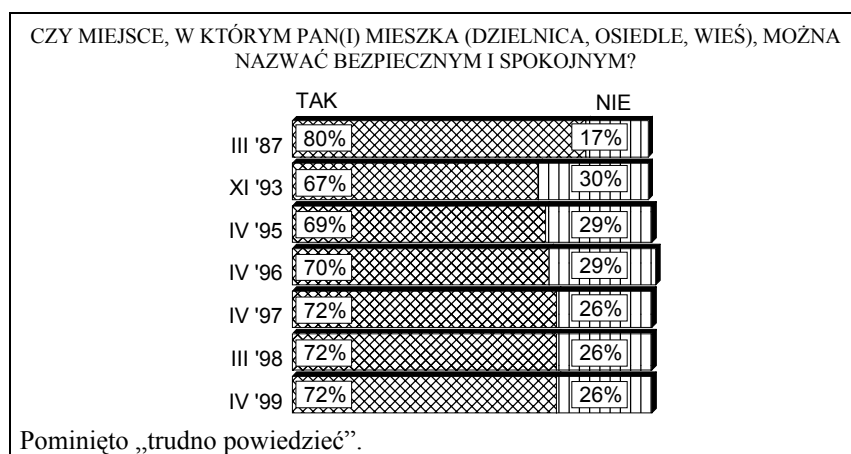
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

CZY W POLSCE ŻYJE SIĘ BEZPIECZNIE?

- ◆ W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem poprawiły się oceny dotyczące bezpieczeństwa w skali kraju. Nadal jednak większość respondentów jest zdania, że w Polsce nie żyje się bezpiecznie.

- ◆ Odmiennie przedstawiają się opinie, jeśli chodzi o ocenę bezpośredniego otoczenia Polaków. Zdecydowana większość badanych (72%) uważa, że miejsce, w którym mieszkają (dzielnica, osiedle, wieś), jest spokojne i bezpieczne.

- ◆ W ciągu ostatniego roku zmalało poczucie osobistego zagrożenia przestępczością. Obecnie 57% Polaków obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, a 40% nie ma takich obaw. Mieszkańcy wsi czują się bezpieczniej niż osoby mieszkające w miastach.

Poczucie bezpieczeństwa obywateli jest efektem wpływu różnych czynników. Oddziałują na nie zarówno obiektywnie istniejące uwarunkowania, jak też działalność środków masowego przekazu, które często prezentują wydarzenia skrajne i nietypowe, lecz mające wpływ na świadomość społeczną. W ciągu ostatniego roku poprawiła się społeczna ocena bezpieczeństwa życia w kraju, jak i bezpieczeństwa osobistego obywateli. Można sądzić, że wpływ na tę tendencję mogły mieć doniesienia o spadku przestępczości w pierwszym kwartale br. Warto też pamiętać, że pomiaru dokonywaliśmy w trakcie szeroko omawianego przez *mass media* konfliktu na Bałkanach. W porównaniu z krajami dotkniętymi wojną Polska może się wydawać bezpieczna.

Opinie o bezpieczeństwie Polaków sondujemy od lat osiemdziesiątych, można więc prześledzić, jakim wahaniom ulegały one w wyniku zmian systemu politycznego i gospodarczego w kraju. Odpowiedzi na pytania związane z tą tematyką dostarczają ocen w trzech wymiarach: bezpieczeństwa życia w skali kraju, miejscu zamieszkania, a także poczucia zagrożenia osobistego badanych.

CZY POLSKA JEST KRAJEM BEZPIECZNYM?

U schyłku realnego socjalizmu Polacy oceniali bezpieczeństwo kraju znacznie lepiej niż po przemianach ustrojowych. Obecnie¹, w opinii badanych, żyjemy w kraju niebezpiecznym. Tylko co trzeci respondent (33%) określa życie w Polsce jako bezpieczne, a niemal dwukrotnie liczniejsza grupa (64%) wyraża przeciwną opinię. Ocena badanych współgra z danymi GUS dotyczącymi popełnionych przestępstw: w roku '87 ogółem stwierdzono 508 tys. przestępstw, a dziesięć lat później - 992 tys.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (107) przeprowadzono w dniach 8-13 kwietnia '99 na liczącej 1092 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych Polaków.

W porównaniu z pomiarem dokonany w marcu '98 widać jednak wyraźną poprawę ocen. Odsetek ankietowanych uważających, że w Polsce żyje się bezpiecznie, wzrósł o 11 punktów, a wyrażających zdanie przeciwne obniżył się o 12 punktów. Są to najlepsze notowania od czasu zmiany systemu.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	III '87	XI '93	IV '95	IV '96	IV '97	III '98	IV '99
	w procentach						
Tak	74	26	19	21	24	22	33
Nie	22	67	79	77	75	76	64
Trudno powiedzieć	4	7	2	2	1	2	4

Opinie w tej kwestii wiążą się z wykształceniem ankietowanych. Osoby najslabiej wykształcone najczęściej uważają, że Polska nie jest krajem, w którym można się czuć bezpiecznie, badani legitymujący się wyższym wykształceniem najlepiej oceniają stan bezpieczeństwa w kraju.

Czynnikiem, który zdaje się mieć dodatni wpływ na ocenę bezpieczeństwa życia w Polsce, jest pozytywny stosunek do własnej sytuacji życiowej. Lepsza ocena własnych warunków materialnych sprzyja dobrym opiniom w tym względzie. Również badani uważający się „w ogóle” za szczęśliwców lepiej oceniają bezpieczeństwo życia w Polsce niż ci, którzy zaliczają się do pechowców.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Czy należy Pan(i) raczej do ludzi szczęśliwych czy też pechowych?		
	Do szczęśliwców	Do pechowców	Różnie bywa
	w procentach		
Tak	41	23	31
Nie	56	71	66
Trudno powiedzieć	3	6	3

BEZPIECZEŃSTWO W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Bezpieczeństwo swojej okolicy respondenci oceniają znacznie lepiej niż bezpieczeństwo życia w kraju. Zdecydowana większość Polaków twierdzi, że miejsce, w którym mieszkają (dzielnica, osiedle, wieś), jest spokojne. Przeciwnego zdania jest co czwarty ankietowany. Są to wskazania identyczne z tymi sprzed roku i sprzed dwóch lat oraz nieznacznie niższe niż zanotowane u schyłku lat osiemdziesiątych. Można zatem stwierdzić, że przemiany ustrojowe w niewielkim stopniu wpłynęły na pogorszenie ocen bliskiego otoczenia badanych. Wizerunek najbliższej okolicy, kształtujący się na podstawie bezpośrednich doświadczeń respondentów, zmienił się więc w mniejszym stopniu niż obraz porządku publicznego w skali kraju.

Tabela 3

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	III '87	XI '93	IV '95	IV '96	IV '97	III '98	IV '99
	w procentach						
Tak	80	67	69	70	72	72	72
Nie	17	30	29	29	26	26	26
Trudno powiedzieć	3	3	2	1	2	2	2

Najspokojniej żyją mieszkańcy wsi: dziewięciu na dziesięciu uważa swoją miejscowość za spokojną i bezpieczną. Znacznie gorzej oceniają pod tym względem swoje środowisko mieszkańcy miast. Najbardziej niebezpiecznie jest, według respondentów, w największych aglomeracjach. Więcej niż co druga osoba żyjąca w ponadpółmilionowym mieście krytycznie ocenia bezpieczeństwo swojego miejsca zamieszkania.

POCZUCIE ZAGROŻENIA OSOBISTEGO

W ciągu ostatniego roku poprawiła się ocena bezpieczeństwa osobistego ankietowanych. Obecnie 57% Polaków obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, a 40% nie ma takich obaw. Są to najlepsze wyniki od kwietnia '96, kiedy to odnotowaliśmy wyraźny wzrost poczucia zagrożenia przestępczością.

Tabela 4

Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IV '96	IV '97	III '98	IV '99
	w procentach			
W ogóle się tego nie obawiam	7	7	8	10
Raczej się tego nie obawiam	23	30	27	30
Obawiam się, ale nie tak bardzo	50	46	47	43
Bardzo się tego obawiam	17	15	15	14
Trudno powiedzieć	3	2	3	2

Niewielkie skupiska ludności skuteczniej wytwarzają mechanizmy kontroli społecznej. Na wsi i w małych miastach, gdzie mieszkańcy znają się nawzajem, więzi sąsiedzkie często przeciwdziałają niepożądanym zachowaniom. Mieszkańcy wsi i miasteczek rzadziej obawiają się, że mogą paść ofiarą przestępstwa, niż mieszkańcy miast dużych i średniej wielkości. Zamieszkiwanie w niebezpiecznej okolicy sprzyja oczywiście tego rodzaju obawom.

Tabela 5

Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?	Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	
	Tak	Nie
	w procentach	
W ogóle się tego nie obawiam	13	3
Raczej się tego nie obawiam	34	20
Obawiam się, ale nie tak bardzo	41	46
Bardzo się tego obawiam	9	28
Trudno powiedzieć	2	3

Kwietniowe badanie wykazało poprawę ocen związanych z bezpieczeństwem życia w kraju i z poczuciem osobistego bezpieczeństwa Polaków. Obecnie są one najlepsze od początku lat dziewięćdziesiątych. Nie zmieniły się opinie dotyczące bezpieczeństwa najbliższej okolicy, jednak dla większości badanych były one i są pozytywne.

W porównaniu z końcem lat osiemdziesiątych obserwujemy jednak obniżenie się poczucia bezpieczeństwa. Tendencję tę potwierdzają inne nasze badania². Na przykład w roku '88 niespełna co trzeci respondent (29%) nie czuł się bezpiecznie na ulicy, w latach następnych zaś o poczuciu zagrożenia mówiło od 38% do 46% ankietowanych. Przyczyniły się do tego zapewne zarówno wzrost przestępczości, jak i większy stopień poinformowania społeczeństwa na ten temat.

Opracował

Michał WENZEL

² Por. komunikat CBOS „Oceny mijającego roku i prognozy na rok '99”, grudzień '98.

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	30	43	21	4	1092
Płeć						
Mężczyźni	2	32	43	21	2	517
Kobiety	3	28	43	21	6	574
Wiek						
18-24 lat	3	35	39	22	1	157
25-34	0	34	48	16	2	193
35-44	4	29	44	19	3	226
45-54	5	30	43	18	4	202
55-64	2	24	43	26	5	135
65 lat i więcej	1	25	38	27	9	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	3	30	49	14	4	392
Miasto do 20 tys.	4	34	38	19	5	145
20 - 100 tys.	3	35	43	17	2	220
101 - 500 tys.	1	26	39	28	6	217
501 tys.i więcej mieszk.	4	21	37	38	1	116
Wykształcenie						
Podstawowe	2	25	43	23	8	364
Zasadnicze zawodowe	3	33	48	15	1	280
Średnie	3	29	42	24	2	355
Wyższe	4	41	30	18	7	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	2	47	27	16	8	71
Prac.umysł.niż.szczebła	1	34	45	18	2	121
Pracownicy fiz.- umysł.	0	27	53	19	1	88
Robotnicy wykwalifikowani	1	32	50	16	2	122
Robotnicy niewykwalifik.	2	33	47	16	1	45
Rolnicy	6	28	49	16	1	59
Pracujący na własny rach.	5	18	49	25	4	51
Bierni zawodowo						
Renciści	5	20	43	26	5	141
Emeryci	2	25	39	27	8	197
Uczniowie i studenci	2	36	31	31	0	56
Bezrobotni	3	45	36	12	2	89
Gospodynie domowe i inni	3	23	43	22	10	51
Pracuje w:						
sferze budżetowej	1	41	39	14	5	108
sekt. państw., publicznym	1	36	41	17	5	129
sp. właśc. pryw. i państwa	3	28	55	14	0	92
sekt. pryw. poza rolnict.	2	32	43	23	1	194
prywatnym gosp. rolnym	7	30	48	14	1	71
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	3	28	50	13	6	181
276 - 399	4	24	40	28	4	133
400 - 549	1	32	40	20	7	235
550 - 799	2	29	41	25	3	149
Powyżej 799 zł	3	39	36	20	1	133
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	23	45	26	5	324
Średnie	3	32	44	17	5	492
Dobre	4	34	38	22	2	275
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	9	24	41	23	4	68
Raz w tygodniu	3	30	46	16	4	595
Kilka razy w miesiącu	0	36	37	24	3	141
Kilka razy w roku	1	27	42	26	4	197
W ogóle nie uczestniczy	2	26	34	32	6	87
Poglądy polityczne						
Lewica	3	26	44	25	2	286
Centrum	1	30	45	22	2	273
Prawica	3	36	40	18	3	268
Trudno powiedzieć	4	26	43	17	10	263

Tabela 2. Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	51	18	8	2	1092
Płeć						
Mężczyźni	19	52	20	8	1	517
Kobiety	22	51	17	8	2	575
Wiek						
18-24 lat	20	49	23	7	1	157
25-34	21	57	15	6	1	193
35-44	23	47	19	10	1	226
45-54	21	48	20	8	3	202
55-64	15	53	22	9	2	135
65 lat i więcej	22	54	13	9	2	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	35	54	9	2	1	392
Miasto do 20 tys.	16	63	15	5	0	145
20 - 100 tys.	14	49	25	9	2	220
101 - 500 tys.	11	49	23	14	3	218
501 tys.i więcej mieszk.	9	34	34	21	1	116
Wykształcenie						
Podstawowe	22	52	15	9	2	364
Zasadnicze zawodowe	23	54	16	6	1	280
Średnie	19	48	23	9	1	356
Wyższe	14	52	23	9	2	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	18	51	24	3	3	71
Prac. umysł.niż.szczebla	16	45	27	11	2	121
Pracownicy fiz.- umysł	9	62	22	6	1	89
Robotnicy wykwalifikowani	20	48	21	9	1	122
Robotnicy niewykwalifik.	46	42	5	6	0	45
Rolnicy	35	44	17	4	0	59
Pracujący na własny rach.	26	48	7	18	1	51
Bierni zawodowo						
Renciści	21	50	20	9	1	141
Emeryci	20	51	18	8	3	197
Uczniowie i studenci	17	51	18	12	3	56
Bezrobotni	18	62	15	4	1	89
Gospodynie domowe i inni	21	59	11	10	0	51
Pracuje w:						
sferze budżetowej	23	49	23	6	0	108
sekt. państw.,publicznym	20	51	17	8	4	129
sp. właśc. pryw. i państwa	16	51	22	9	2	92
sekt. pryw. poza rolnict.	20	50	18	11	1	194
prywatnym gosp. rolnym	39	43	15	3	0	71
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	21	55	17	6	1	181
276 - 399	25	50	14	10	1	133
400 - 549	20	49	19	10	2	235
550 - 799	22	48	19	9	2	149
Powyżej 799 zł	13	53	26	8	1	133
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	50	19	11	2	325
Średnie	22	52	19	7	1	492
Dobre	22	51	17	8	2	275
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	28	46	15	12	0	68
Raz w tygodniu	23	52	19	5	2	595
Kilka razy w miesiącu	19	54	11	14	2	141
Kilka razy w roku	15	51	20	12	2	197
W ogóle nie uczestniczy	16	43	28	11	2	87
Poglądy polityczne						
Lewica	23	49	18	8	2	286
Centrum	15	54	21	10	1	273
Prawica	20	53	19	7	0	268
Trudno powiedzieć	25	49	16	8	3	263

Tabela 3. Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?
 1 - W ogóle się tego nie obawiam; 2 - Raczej się tego nie obawiam; 3 - Obawiam się, ale nie tak bardzo; 4 - Bardzo się tego obawiam

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	30	43	14	2	1092
Płeć						
Mężczyźni	11	31	44	12	2	517
Kobiety	10	29	42	17	3	575
Wiek						
18-24 lat	12	36	38	13	0	157
25-34	7	33	52	7	1	193
35-44	11	24	47	14	5	226
45-54	11	28	46	14	1	202
55-64	10	31	39	18	2	135
65 lat i więcej	11	30	33	22	5	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	40	38	7	3	392
Miasto do 20 tys.	15	28	38	15	4	145
20 - 100 tys.	6	29	50	15	0	220
101 - 500 tys.	8	18	54	18	2	218
501 tys.i więcej mieszk.	11	21	32	31	5	116
Wykształcenie						
Podstawowe	14	31	35	16	4	364
Zasadnicze zawodowe	10	34	46	9	1	280
Średnie	8	28	45	16	3	356
Wyższe	10	20	54	15	1	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	7	25	51	16	1	71
Prac. umysł.niż.szczębla	8	29	50	12	2	121
Pracownicy fiz.- umysł.	6	19	55	15	5	89
Robotnicy wykwalifikowani	8	39	43	10	0	122
Robotnicy niewykwalifik.	15	37	38	9	0	45
Rolnicy	14	31	43	6	5	59
Pracujący na własny rach.	5	23	53	12	8	51
Bierni zawodowo						
Renciści	16	33	32	17	2	141
Emeryci	12	25	37	21	5	197
Uczniowie i studenci	9	36	36	19	0	56
Bezrobotni	9	33	46	12	0	89
Gospodynie domowe i inni	16	33	40	11	0	51
Pracuje w:						
sferze budżetowej	10	31	44	13	1	108
sekt. państw., publicznym	11	29	48	11	1	129
sp. właśc. pryw. i państwa	8	27	49	15	1	92
sekt. pryw. poza rolnict.	4	27	54	11	4	194
prywatnym gosp. rolnym	14	36	39	6	5	71
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	14	31	40	14	1	181
276 - 399	12	35	39	12	3	133
400 - 549	9	31	44	13	3	235
550 - 799	6	24	47	21	2	149
Powyżej 799 zł	11	26	43	21	0	133
Ocena własnych war. mater.						
Złe	11	27	42	18	4	325
Średnie	10	32	41	14	3	492
Dobre	12	29	47	11	1	275
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	12	36	26	20	5	68
Raz w tygodniu	11	30	45	12	2	595
Kilka razy w miesiącu	12	33	38	15	3	141
Kilka razy w roku	6	29	47	16	3	197
W ogóle nie uczestniczy	11	23	43	18	5	87
Poglądy polityczne						
Lewica	7	30	46	15	1	286
Centrum	8	27	50	13	1	273
Prawica	13	30	38	17	2	268
Trudno powiedzieć	14	32	36	13	6	263